

Çağdaş Nogay edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan, ünlü yazar ve şair İsa Kapayev'in aşağıda verilen "Zeynab" adlı kısa hikâyesini okuyunuz, hikâyenin transkripsiyonunu yapıp Türkiye Türkçesine aktarınız, eser hakkında sınıfta konuşup tartışınız.

Kaynak:

Kapayev İ. (1979) *Tal Terektiñ Butakları Tiyedi Menim Betime*, Rasskazı i Povest', Çerkessk.

ЗЕЙНАБ

Язлык. Куьннинъ коьзи тамам ерди кептирген. Тек шонъкырларда ириген кардан аз-маз сув калган. Тереклер буьрленмеге караганлар. Бу заманда кырда сабан айдалады, авлалар казыладылар. Табиат та, аьдемлер де язлык пан бирге яйнап баслаганлар ...

Зейнаб ойлы болып, асыкпай, школадан кайтип келеятыр. Тетрадьлерге толган моры сумкасы колында шайкалады. Кыскааяклы коьзлерин юмып, куьнге карайды, окында эринлерининъ муьйисин йыйырып куьлемсирейди. Оннан сонъ коьзлерин ашады, авыр тыныс алып абытлайды. Ойлы коьзлер отыз ясына келмеген кыскааяклыды эслидей этип, коьрсетедилер. Кыскааяклы бирерде, бирев онынъ куьлемсирегенин сезип олтырмасын дегендей этип, ян-ягына каранады. Ама аьдемлер орамларда коьринмейдилер, авылшылар йылдынъ бу шагында уьйкен аьрекет этедилер. Зейнаб та озган дерислерди эсине туьсирип суьйинеди. "Не аьруьв куьн!" - деп сукланады язлыкка. "Олардан баска менде бирев де йок", - деп ойлайды окытатаган балалары акында.

Зейнабтынъ уьйтип бек ярасыклыгы да йок, орта бойлы, юка бети сепкилли, эркеклер ога карап сукланмайдылар, кыскааяклылар куьннемейдилер. Яс окытувшы, оьзи букыж. Коьп олтырганнан онынъ кевдеси бираз буькирейген. Кешелерде книга окыса, тетрадьлерди караса, ол коьзилдирик салады, а аьдемлерге коьзлери алмайтаганын сездиргиси келмейди. Онынъ да юрегининъ туьбинде бир уьйкен ойы бар. Ах, ол ой кайдай ой. Толарма экен мырады онынъ, табылар ма экен ога шынты ян йолдас? Куллыкта оны мактайдылар, оьзи де тек куллыкта тувыл, савлай яшавында коьримли болмага шалысады. Школада Зейнаб ога берилген саьатлерден баска болып та каьр табады. Литературадан кружок юргиятеди, пионерлер мен куллык этеди. Уьйде де, исте де заманды босына йоймайды.

- Зейнаб Крым-Гереевна! - деген давыс онынъ ойын боьлди.

- Мен язып кутылдым. Алынъыз! - деп артыннан еткен бала коьк тетрадьти созды.

- Шахим, мен сага туьсиндирдим де, асыкпай уьйде кутылган болсанъ, сага бирев де шамгалаяк тувыл эди, -деп окытувшы, давазын анадынъ юмсак соьйлевине усатып, айтты. Яс бала ондай давазга уьйренген йок эди, уялды да, тетрадьти алгасап сумкага салып, бурылып кашты.

- Ах сени... - деп айтаягын айталмай калды кыскааяклы, эм тынык орам ман йолланды. Тагы да эсине балалар туыстилер, моры сумкадагы коьк тетрадьлерге карап: "Мине мунда отыз эки юрек",- деди. Бугуьн ол балаларга сочинение яздырткан эди. Окувшылардын ойлы коьзлери, тувра карамлары соьле де эсинде. Эм оларды эске туьсирген сайын Зейнаб куванды, коьнъили коьтерилди.

Ава тап-таза. Карлыгашлар, канатлары йылтырап, коькте ушадылар. Кубыла беттен эрте кайткан караторгайлар оьзлерининъ язлык йырларын йырлайдылар. Зейнаб авылдынъ шетиндеги кишкей тоьбешикте балаларды коьрип: "Шаьбден йыядылар", - деди оьзи оьзине эм бирден оьзин де кишкей баладай коьрди. Кырга барып шаьбден йыятаган заманлары эсине туьсти.

Сонъ кыскааяклыдынъ эсине кыз заманы, авылга колына диплом алып келгени эм кайтип кешелерде яс оны уьйине дейим озгарганы туьсти. Яс ога ашык этип, кайдай соьзлер айтканы кулагына шалынды. Сонъ той эсине туьсти... Бирден коьз алдында савлай дунья авдарылды. Коьк кызарып ердинъ уьстине тоьнътерилди. Ясыл тавлар коьп-коьмек болып коьриндилер. Басы айланды, ава таьтли болып сезилди эм ол тынысын авыр алды. Бувынлары босап кеттилер... Зейнаб токтады да, коьзлерин юмды... Кулагына озган кешеге мысык бакырыгы шалынды. "Ярабий, не болган экен мага?"- деп Зейнаб ойланды.

Бир заманга дейим ол оьзин бир осал аьдемдей коьрди, бирден йылагысы келди. Коьзлериннен тыгырып эки коьз яс туьсти.

Авилдынъ йогар бетиннен трактордынъ гуьрилдегени эситилди. Орам ман шанъды коькитип, енъил машина озды. Зейнаб кызыл кермек ябылган уьйге етти. Уьйдинъ тоьбесинде уйкысырап турган кара карга, аьдем ювыклаганын сезип: "Кар-кар",-деп бакырып авлага ушты. Каралдыды бийлеген торгайлар, Зеннабтынъ киреятырганын коьрип, коькте уьйиримлестилер.

Басамактынъ касында кара ийт ятыр эди. Яс кыскааяклы онынъ басыннан сыйпады да уьйге кирди. Сумкасын олтыргышка салып, оьзи диванга олтырды.

Уьйдинъ иши салкым. Терезе туьпте оьсетаган шешекейлер пешти салкым этедилер. Стол, олтыргышлар, шифоньер, телевизор, куьйиз, орындык пан диван — булар эдилер пештеги муьлклер.

Бираз олтырган сонъ Зейнаб турды. Сумкады актарып, оннан "Купчаков Амирдики" деп язылган тетрадьти шыгарды.

Бирден кыскааяклыдынъ коьз алдына баладынъ ашувлы каравы келди. Окувшы тактага шыкса да, Зейнабты коьргиси келмей, моры туьсли коьзлерин яде ерге, яде терезе бетке бурады.

"Уьйинде уьйретедилер,-деп Зейнаб ойланады.-Баладынъ не шуьши бар? Ал уьйтип айтып кара. Балалар- уьйкенлердинъ бияласы. Мен агасы ман яшаганда, эрениктен кешке дери бизде болатан, мени кушаклайтаган Амир эндигиси уьйдинъ касына тувыл, орамга юымайды."

Зейнаб столдынъ ящигиннен альбомды шыгарып, дурбатларын авдарып, бир каьртти алды. Ол Исмаилдынъ суьврети эди. "Не бек усайдылар,-деди ишиннен кыскааяклы каьртке карап.-Буькир бурынлары, уьйкен манълай, бирге биткен каслары, бала оьссе, тамам Исмаилдынъ оьзи болаяк..." Кыскааяклы бир хыйлы заман каьртке карап турды. Бес йыл бирге яшаган яшавы коьзге коьринди.

Суьйимлери сувыганы, куьн сайын онынъ куллыктан кеш кайтатаганы, кеше сайын урсысатаганы тагы да янъыдан коьз алдына келди. Бирден сонъгы кере айтылган каты соьзлер кулагына коьк гуьрилдегендей шалындылар. Сол куьн, ол эсирип келген эди. Бир шуьшсиз Зейнабтынъ ягыннан шалды эм екиринди:

- "Не затка муна сыпатсыз, биршийге яравсыз пишеди алдым? Бек керек эди сенинъ дипломынъ! Савлай яшавымды аьлек эттинъ сен! Савлай яслыгымды сенинъ уьшин зыян эттим..."

Зейнаб уьйден кашып кетти, оннан сонъ олар айырылыстылар. Байынынъ кардашлары Зейнабты коьрип унамадылар ...

- Соьле калада баска пише мен турады... - деди де Зейнаб тагы да коьзлерин ашып япты.

«Кайтесинъ аьше? Ярайым сага янъы яшав? Янъы пише мен де кырлы яшамай боларсынъ? Аьше, не этеексинъ, мен сенинъ уьшин яратылган йокпан .. " деп каьрт пен соьйлей берип, Зейнаб оьзи бирден йылап кетти. Коьз ясын басындагы явлыктынъ ушы ман суьртти...

Тагы да бир кесек заман ойлап олтырды. Сонъ баладынъ тетрадин колына алды. Бугуьнги сочинениединъ темасы-"Яшавымда болган аьлемет зат". Амирдинъ сочинениеси «Балык ыславда" деп аталган. "Коьтере ерде де мени мен эриспеге шалысады,.. - деди окутувшы оьзи оьзине.

Сонъына дейим Зейнаб оны окумады. "Аьлемет бала, суклангандай бир соьз эситпессинъ оннан. Сочинениеси десенъ сол. Баска балалар яхшы эпитетлер тавып, кызыксынувларын айтып биледилер. А онда ондай зат йок",-деген ойлары ман тетрадьти явып сумкага салды.

Туьнегуьнги кеш эсине келди. Мысыклардынъ бакырыгы, кышкырыгы ога уйкы бермеди. Эм оьзининъ ялгызлыгы уьшин коркты. Соьле де сол ялгызлыгы уьшин коркканы янына оьтти эм савлай муьшеси дирилдегендей болып кетти.

Тагы да байы ман яшайтаган заманлары эске келди. Эндиги сол заманлар ога исси болып сезилдилер. Байынынъ эткен затларын кеширди, Исмаилдынъ артка кайтпаягын ийги билсе де, "ол тек мага керек, баска биревге де", деп ойланды кыскааяклы. Сондай ойдан кыскааяклыдынъ коьнъили ашылды, юреги куванды, озган яшав ога таьтли коьринди.

Тагы да каьртишке коьз алдына кап-каранъа болып келди. «Йок ! - деди Зейнаб.-Ол уьйтип айтаяк тувыл эди. Ол уьйтип айткан йок... йок... йок! Йок, айткан! Аьше не зат этеексинъ ол мени бир зире кадер суьйгени йок",- деп сонъында Зейнаб явап тапкандай болды оьзининъ ойына.

Уьйдинъ иши тып-тынык. Иргедеги саьаттинъ тыкылдаганы эситиледи. Зейнаб бетин сыйлап, басындагы явлыкты шешти, газпешке сувыган асты йылыпгага салды. Сонъ каралдыга шыкты. Тоьптоьгерек куьн бийик кырлардынъ артында ясырынмага аьзирленген эди. Табиатты салкынлык бийлеген. Шырторгайлар тынык кешки йырын йырлайдылар.

Зейнаб оьзининъ арыганын сьзди эм:

- Язлык, язлык!- деп тынысын енъил алды...